

3.2 Trinbecifring

Hvor den diatoniske trinanalyse har et diatonisk udgangspunkt, har trinbecifringen et kromatisk grundlag.

3.2.1 Akkordens grundtone

Trinbecifringen definerer de forekommende akkorders trinmæssige position som den *kromatiske* intervalstørrelse fra det tonale udgangspunkt til akkordens grundtone. Der tages således ikke hensyn til tonearten eller andre skalamæssige faktorer, og trinangivelsen følger tabellen i Fig. 292:

Fig. 292 Trinbetegnelser i trinbecifring som funktion af intervallet mellem toneartens og akkordens grundtone.

Trinbetegnelse:	I	$\sharp$ I	$\flat$ II	II	$\sharp$ II	$\flat$ III	III	IV	$\sharp$ IV	etc.
Interval:	prim	forst. prim	lille sekund	stor sekund	forst. sekund	lille tert	stor tert	kvart	forst. kvart	

3.2.2 Akkordkvalitet

Efter trinangivelsen noteres akkordkvaliteten med becifringsnotationens symboler - se Fig. 293 og Fig. 294. Akkordkvaliteten angives således uden relation til det tonale grundlag, hvilket er praktisk i musik, hvor der forekommer mange alterationer eller hvor tonaliteten ikke udelukkende bygger på et diatonisk grundlag, men er mere sammensat, fx ved sammensmeltning af varianttonearter, ved bluestonalitet o.a..

Fx angiver "m" umiddelbart efter trinnet, at akkordens tert er lille, ingen angivelse vedrørende akkordtertsen betyder, at den er stor - uanset toneart.

Fig. 293. Treklange noteret med trinbecifring

$C^{\sharp\circ}$ D^m $E^{\flat}$ F^m G A H°
 $\circ$ $\sharp$ I $^{\circ}$ II ^{m} $\flat$ III   IV ^{m} V   VI   VII $^{\circ}$

Angivelsen af firklange følger ligeledes becifringsnotationen. Fx angiver "7", at akkorden indeholder en lille septim, igen uanset hvilket trin, den står på etc.

Fig. 294. Firklange noteret med trinbecifring

C^{Δ} $D^{\flat\Delta}$ $E^{7\flat 5}$ $F^{\sharp m 7\flat 5}$ $G^{\sharp\circ 7}$ $A^{\flat 7}$ H^7
 $\circ$ I $^{\Delta}$ $\flat$ II $^{\Delta}$ III $^{7\flat 5}$ $\sharp$ IV $^{m 7\flat 5}$ $\sharp$ V $^{\circ 7}$ $\flat$ VI ^{7} VII ^{7}
 $\sharp$ IV $^{\circ}$

3.2.3 Omvendinger

Det er muligt at angive omvendingen af en akkord ved at notere bastonen som arabertal under trintallet¹⁰⁶. Ved analyse af omvendingsakkorder er det dog ikke altid lige hensigtsmæssigt at angive omvendingen, idet det øger detaljeringsgraden, som oftest på bekostning af overblikket. I så fald udelades omvendingsangivelsen blot.

¹⁰⁶ Dvs. som i funktionsanalysen - se Fig. 314, s.150.

Fig. 295

The figure shows a sequence of seven chords on a treble clef staff in C major. Above the staff are the chord symbols: C/E, D#°/F#, E7/G#, A♭/E♭, A7/E, E♭7/D♭, and F7/E♭. Below the staff are the corresponding Roman numeral analyses: I₃, ♯II^o₃, III⁷₃, ♭VI₅, VI⁷₅, ♭III⁷₇, and IV⁷₇. The Roman numerals include subscripts indicating the bass note's position in the chord.

3.3 Blandingsformer

I praksis ses en række blandingsformer af trinbecifring og den diatoniske trinanalyse. Der kan anlægges den strategi, at der ud over trinangivelsen med romertal angives de detaljer, der i den givne situation er brug for til at opfylde analysens formål.

I det følgende vil der overvejende blive anvendt trinbecifring, idet der dog også fx ved generelle karakteristikker af akkordfølger som "II-V-I" o. lign. vil blive anvendt forenklede former for trinanalyse og -betegnelser.

5.1 Trinfunktionsanalyse

En systematiseret sammenbygning af trin- og funktionsanalyse er den såkaldte ”The Chord Scale Theory”¹¹², som kan oversættes til *Akkordskala-analyse*. Her benyttes som udgangspunkt trinbecifring. Derudover inddrages funktionsanalysens begreber i et vist omfang, ligesom der opereres med yderligere symboler, hvis betydning retter sig mod typiske akkordforbindelser samt de harmoniske kræfter, der betinger dem. Endvidere knytter analysen bestemte skalaer til de forekommende akkorder.

En række af de vigtigste symboler og analyseprincipper herfra er vist på de følgende sider under Funktionssymboler i trinanalyse, og brugen heraf vil herefter blive betegnet *trinfunktionsanalyse*; heri er den nævnte skalabestemmelse dog ikke medtaget.

I det følgende vil hovedprincipperne fra *trinfunktionsanalysen* blive anvendt side om side med andre former for trinanalyse samt funktionsanalyse, i det omfang det er aktuelt.

5.2 Funktionssymboler i trinanalyse

I musik, der udspiller sig med et veldefineret tonalt centrum, er det oplagt at referere til dette centrum vha. en trinangivelse. I det omfang der optræder akkordforbindelser, der er funktionelt betingede, kan det funktionelle aspekt så yderligere inddrages i analysen.

Dette kan gøres, som i en række af eksemplerne ovenfor, ved at notere såvel trin som funktion i de situationer, hvor det er aktuelt. Eller man kan benytte et symbolsprog, der kan vise de mest markante akkordforbindelser.

Nedenstående symbolsprog tager sit udgangspunkt i *Akkordskala-analysen* (jf. s.152) og vil i vid udstrækning blive brugt i det følgende¹¹³. Alle eksempler i oversigten er i C, hvor ikke andet er anført.

5.2.1 Trinfunktioner og deres notation

Trinfunktionsanalysen opererer med begrebet *trinfunktioner*, som dækker den skalaegne firklæng (dvs. en firklæng, der består af toneartens skalatoner), der dannes på et vilkårligt trin i en given toneart.

En trinfunktion repræsenterer i trinfunktionsanalysen endvidere de øvrige skalaegne akkorder, der kan dannes på det pågældende trin. En skalaegen akkord, der står på et givet trin – hvad enten den er tre-, fir-, fem-, seks eller evt. syvklæng – benævnes således med det pågældende trins firklængssymbol. Fx benævnes i C-dur akkorder med becifringssymbolerne hhv. C, C^Δ, C^{Δ9} og C⁶ alle I^Δ; akkorder med becifringssymbolerne hhv. Dm, Dm⁷, Dm⁹ og Dm¹¹ benævnes alle IIIm⁷.

5.2.2 Symboler for videreførelse af dominantiske funktioner

		reference:
a) Dominantfunktion	$V^7 \curvearrowright I$	- Fig. 316.a
b) Tritonussubstitueret dominantfunktion	$subV^7 \curvearrowright I^{\Delta}$	- Fig. 316.b
c) Ufuldkommen dominant	$VII^{o7} \rightarrow I^{\Delta}$	- Fig. 316.c
d) Bidominant angivelse	$V/VI \curvearrowright VIIm^7$	- Fig. 316.d
e) Tritonussubstitueret bidominantfunktion	$subV^7/II \curvearrowright IIIm^7$	- Fig. 316.e
f) Ufuldkommen bidominantfunktion	$\#I^{o7} \rightarrow IIIm^7$	
g) Skuffende dominant ¹¹⁴	$VII^7 \quad I^{\Delta}$	s.176.

¹¹² Systemet praktiseres bl.a. ved Berklee College of Music og er beskrevet hos Nettles & Graf. Systemet ses endvidere udbygget hos bl.a. Traasdal.

¹¹³ Der benyttes her den videreudvikling af symbolsproget, der findes hos Traasdal.

Fig. 316. Symboler for videreførelse af dominante eller dermed beslægtede funktioner i trinfunktionsanalyse: a) Dominantfunktion, b) Tritonussubstitueret dominantfunktion, c) Ufuldkommen dominant. Endvidere d) Bidominant angivelse, e) Angivelse af tritonussubstitueret bidominantfunktion

a)	b)	c)	d)	e)					
G7	C	D ^b 7	C ^Δ	H ^o 7	C	E7	Am	E ^b 7	Dm7

$V^7 \rightarrow I$ $subV^7 \rightarrow I^\Delta$ $VII^{o7} \rightarrow I$ $V^7/VI \rightarrow VI m^7$ $subV^7/II \rightarrow II m^7$

5.2.3 Symboler for akkordforbindelser til 7-akkord

- med reference til Fig. 317.a-c.

a) Tonal m7 eller m7b5 akkord i kvintskridt (kvintfald) til V7-akkord:

Dm ⁷	G ⁷	C ^Δ
II m ⁷	$\rightarrow$ V ⁷	I ^Δ

b) Ikke tonal m7 eller m7b5 akkord i kvintskridt til subV7-akkord benævnes Sm⁷:

A ^b m ⁷	D ^b 7	C ^Δ
Sm ⁷	$\rightarrow$ subV ⁷	I ^Δ

c) m7 eller m7b5 akkord i halvtønmæssig videreførelse til 7-akkord:

Dm ⁷	D ^b 7	C ^Δ
II m ⁷	$\rightarrow$ subV ⁷	I ^Δ

Fig. 317. Symboler for kadencemæssige akkordforbindelser: a) II m7-V7-I. b) Sm7-akkord i kvintskridt til en subV7-akkord. c) II m7 - subV7-I

a)	1)	2)			
Dm ⁷	G ⁷	C ^Δ	D ^o	G ⁷	Cm ⁷

$II m^7 \rightarrow V^7 \rightarrow I^\Delta$ $II m^{7b5} \rightarrow V^7 \rightarrow I m^7$

¹¹⁴ Her benyttes ikke pile-symbol eller lignende – jf. Skuffende dominanter i trinfunktionsanalyse, s.177.

Fig. 317 – fortsat

b) 1) $A\flat m7$ $D\flat 7$ $C\Delta$ 2) $C\sharp\emptyset$ $F\sharp 9$ $F\text{Maj}7$

$S m^7 \text{ sub} V^7 \dots \Delta I^\Delta$ $S m^{7\flat 5} \text{ sub} V^7 / IV \dots \Delta IV^\Delta$

c) 1) $D m7$ $D\flat 7$ $C\Delta$ 2) $A\flat m7$ $G7$ $C\Delta 9$

$II m^7 \text{ sub} V^7 \dots \Delta I^\Delta$ $S m^7 V^7 \curvearrowright I^\Delta$

5.2.4 Symboler for akkordforbindelser med o7-akkorder

- der ikke fungerer som ufuldkomne dominanter eller bidominanter¹¹⁵.
- med reference til Fig. 318.a & b.

- a) "Mol før dur":¹¹⁶ Forbindelse fra en o7-akkord (eller dens omvendning) til en dur akkord med samme grundtone (3-klang, Δ -akkord eller 7-akkord, evt. en omvendning heraf):

C^{o7} C
 I^{o7} I

- b) "Dur før mol":¹¹⁷ Forbindelse fra en o7-akkord (eller dens omvendning) til en m7-akkord med grundtone en halv tone under:

$E^{b o7}$ $D m^7$
 $^b III^{o7} \text{ ----} \rightarrow II m^7$

¹¹⁵ Disse akkorders funktion kan forstås som ufuldkommen vekseldominantnoneakkord, jf. Ufuldkomne vekseldominanter, s. 191.

¹¹⁶ Betegnelsen "mol før dur" hentyder til akkordernes tert, der er hhv. lille og stor.

¹¹⁷ Betegnelsen "dur før mol" hentyder til akkordtonebevægelsen mod den anden akkords tert, hvor den enharmonisk omtydede store terts videreføres til den lille tert.

Fig. 318. a) "Mol for dur", b) "Dur for mol"

a)

1)	2)	3)	4)	5)	
C ^{o7} C	G ^{o7} G7	D ^{#o7} C/E	F ^{#o7} C/G	A ^{o7} C/G	E ^{b7} Dm7

I ^{o7} I	V ^{o7} V7	^o II ^{o7} I ₃	[#] IV ^{o7} I ₅	VI ^{o7} I ₅	^b III ^{o7} ...→II ^{m7}
-------------------	--------------------	--	--	---------------------------------	---

5.2.5 Symboler for specielle akkordforbindelser og funktioner

- med reference til Fig. 319.a-c.

a) Indskud: Akkordforbindelser, hvor der mellem to funktionelt forbundne akkorder er indskudt en akkord:

1)

D ⁷	Dm ⁷	G ⁷	C ^Δ
V ⁷ /V	II ^{m7}	V ⁷	I ^Δ

2)

Dm ⁷	A ^{b7}	G ⁷	C ^Δ
II ^{m7}	subV ⁷ /V	V ⁷	I ^Δ

b) Overspringelse af akkord: Akkordforbindelse, hvor der mellem to akkorder er udeladt en akkord, der er funktionelt forbundet til de to akkorder:

E ^{b7}	Dm ⁷	G ⁷
Sm ⁷	II ^{m7}	V ⁷

Med den oversprungne akkord:

E ^{b7}	A ^{b7}	Dm ⁷	G ⁷
Sm ⁷	subV ⁷ /V	II ^{m7}	V ⁷

c) Parallelbevægelse, der ikke er funktionelt betinget:

F ^{#7}	G ⁷
p	V ⁷

Fig. 319

a) 1) D7 Dm7 G7 C 2) Dm7 Ab7 G7 C

V^7/V $IIIm^7$ V^7 I $IIIm^7$ $subV^7/V$ V^7 I

b) Ebm7 (Ab7) Dm7 G7 CΔ F#7 G7

Sm^7 $subV^7/V$ $IIIm^7$ V^7 I^Δ P V^7

c)

5.2.6 Eksempel på anvendelse af trinfunktionsanalyse

Fig. 320

I^Δ V^7 I^Δ $subV^7/V$ I^Δ $III^{\circ 7} \rightarrow IV^\Delta$ V^7/II $IIIm^7$ $subV^7/II$ $IIIm^7$ $\sharp I^{\circ 7} \rightarrow$

$IIIm^7$ V^7/II $IIIm^7$ V^7 I^Δ Sm^7 $subV^7/V$ I^Δ $IIIm^7$ $subV^7/V$ I^Δ

$I^{\circ 7}$ I^Δ I^Δ $bIII^{\circ 7} \rightarrow IIIm^7$ V^7 I^Δ